

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра культурології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Механіко-технологічний факультет
12 червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

Галузь знань: І «Транспорт та послуги»
Спеціальність: І8 «Автомобільний транспорт»
Освітня програма «Автомобільний транспорт»
Факультет Механіко-технологічний
Розробники: д.ф.н., професор Майданюк І.З.

Київ – 2025

Опис навчальної дисципліни «Етнокulturологія»

Дисципліна «Етнокulturологія» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про етнокulturу як важливу складову духовного розвитку суспільства та національної ідентичності. У межах курсу розглядаються походження й еволюція етносів, закономірності формування традиційної та сучасної культури, взаємозв'язок мови, релігії, мистецтва, звичаїв і обрядів у житті народів світу та України.

Особлива увага приділяється українській етнокulturній спадщині, її регіональним особливостям, ролі народних традицій у збереженні історичної пам'яті та культурної самобутності в умовах глобалізації. Дисципліна сприяє усвідомленню цінності культурного різноманіття, формуванню толерантності, міжкультурного діалогу та поваги до інших народів і культур.

Вивчення курсу розвиває світоглядні, соціокультурні та комунікативні компетентності, уміння аналізувати етнокulturні процеси, інтерпретувати культурні явища та застосовувати отримані знання у професійній і громадянській діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	J8 Автомобільний транспорт	
Освітня програма	Автомобільний транспорт	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	4 год
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год
Лабораторні заняття	—	
Самостійна робота	60 год.	78 год
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	1 год

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є покращення гуманітарної підготовки студентів, забезпечення орієнтації студента в етнокulturологічній науковій проблематиці, надання уявлення про системність етнокulturного аналізу, поглиблення навичок культурологічного аналізу етнічних культур, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокulturного розвитку українського народу від найдавніших часів до сучасності; підвищення етнічної

свідомості студентів та їхньої підготовки з огляду на майбутню роботу в мультикультурному середовищі; сприяння формуванню знань та компетенцій на основі засвоєння основ культурологічної проблематики; ознайомлення студентів з основами такого різновиду філософського знаннями, як етика та естетика, які становлять фундамент гуманітарного знання та відіграють основоположну роль у формуванні світоглядних засад особистості й у виборі стратегії життєвої практики.

Завданням є аналіз наукової проблематики сучасних етнологічних, етнокультурних, кроскультурних досліджень на етнічному матеріалі, ознайомлення з науковим інструментарієм культурологічного аналізу етносів та традиційних суспільств, формування сучасних гуманітарних уявлень про поліцентричність культур, становлення унікальних етнокультур в контексті загальносвітового цивілізаційного процесу; надання студентам необхідного рівня знань про сутність та функції моралі, закономірності морального відношення людини до дійсності; сприяння усвідомленню значимості моралі та естетичних категорій як фундаментального контрольно-регулятивного механізму суспільного життя; формування уяви про необхідність культивування естетичних цінностей як основоположної умови розкриття сутнісних потенцій людського в людині; спонукання до розвитку чуттєвості як опозиції байдужості; вироблення здатності критичного судження смаку та застосування етичного інструментарію для діагностики як суспільної так і власної моральної практики..

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері автомобільного транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів технічних наук, економіки та управління і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово при обговоренні професійних питань.

ПРН 25. Презентувати результати досліджень та професійної діяльності фахівцям і нефахівцям, аргументувати свою позицію.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. <i>Етнокультурологія</i>													
Етнокультурологія як галузь наукового знання. Історичні джерела української етнографії й етнокультурології	1, 2	14	2	2			10	13		1			12
Етнос як об’єкт наукового дослідження. Етногеографічні аспекти етнокультурології. Етногеографічне районування світу	3 ,4	14	2	2			10	14	1	1			12
Етнічні процеси. Поняття етнічної традиції. Психологічні й етнопсихологічні аспекти етнокультурології. Етнолінгвістичні аспекти етнокультурології. Етнос і мова	5, 6	14	2	2			10	14	1	1			12
Разом за змістовим модулем 1	42		6	6			30	41	2	3			36
Змістовий модуль 2. <i>Етика та естетика</i>													
Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень Сутність моралі. Вищі моральні цінності	7, 8	12	2	2			8	14	1	1			12
Моральні аспекти людської діяльності. Прикладна етика: завдання та моральні колізії	9, 10	12	2	2			8	14	1	1			12
Предмет та методологія естетики Категорії та поняття класичної естетики	11, 12	12	2	2			8	14		2			12

Естетика та питання художньої творчості. Зміст і форма твору мистецтва. Види мистецтва	13, 14, 15	12	3	3		6	7		1			6
Разом за змістовим модулем 2	48	9	9			30	49	2	5			42
Усього годин	90	15	15			60	90	4	8			78
Курсовий проект	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	90	15	15			60	90	4	8			78

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етнокультурологія як галузь наукового знання. Історичні джерела української етнографії й етнокультурології	2
2.	Етнос як об'єкт наукового дослідження. Етногеографічні аспекти етнокультурології. Етногеографічне районування світу	2
3.	Етнічні процеси. Поняття етнічної традиції. Психологічні й етнопсихологічні аспекти етнокультурології. Етнолінгвістичні аспекти етнокультурології. Етнос і мова	2
4.	Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень Сутність моралі. Вищі моральні цінності	2
5.	Моральні аспекти людської діяльності. Прикладна етика: завдання та моральні колізії	2
6.	Предмет та методологія естетики Категорії та поняття класичної естетики	2
7.	Естетика та питання художньої творчості. Зміст і форма твору мистецтва. Види мистецтва	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття етнокультурології. Історико- регіональна характеристика культури. Етнічні процеси в сучасному світі. Постколоніальні та етнічні дослідження.	2
2	Етнічна свідомість і традиція як чинники етнокультурного процесу. Трансформації етнічної традиції в сучасному культурному просторі. Етноси та етнічна культура Океанійського та Австралійського регіонів. Африканські етноси та етнічна культура.	2
3	Етноси і традиційна етнічна культура Північної і Латинської Америки. Азійські етноси та етнічна культура. Етнічні культури Сибіру та Кавказу.	2
4	Етноси й етнічні культури східноєвропейських та західно-центральньо-європейських регіонів. Українська етнічна культура. Українська народна матеріальна та духовна	2

	культура	
5	Становлення і розвиток українського професійного музичного мистецтва. Становлення і розвиток української архітектури. Становлення і розвиток українського образотворчого мистецтва. Сучасний стан української літератури	2
6	Типологія етичних учень. Сутність моралі. Прикладна етика	2
7	Становлення естетичної свідомості. Естетичні категорії. Естетика та питання художньої творчості. Проблема самовизначення мистецтва	3
Разом		15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етнос як об'єкт наукового дослідження: базові теоретичні підходи, концепції (С. М. Широкогоров, Ю. В. Бромлей, Л. М. Гумільов, С. Токарев, В. Алексєєв та ін.).	10
2	Принципи класифікації етносів (географічна класифікація, релігійна класифікація, расова класифікація, етнолінгвістична класифікація. господарсько-культурна класифікація, історикокультурна класифікація).	10
3	Структура етнічної культури. Наукові концепції феномена етнічності. Етнос як об'єкт наукового дослідження.	10
4	Трансформації етнічної традиції в сучасному культурному просторі.	8
5	Культура субетнічних та етнографічних груп українського етносу.	8
6	Вищі моральні цінності. Моральні аспекти людської діяльності.	8
7	Естетика та питання художньої творчості.	6
Разом		60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- модульні тести;
- реферати;
- інші види.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод;
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

- самостійна робота (виконання завдань);
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
2 семестр				
Модуль 1 Етнокультурологія як наукова дисципліна. Етнос і культура				
Етнокультурологія як галузь наукового знання. Історичні джерела української етнокультурології	2 / 2	Знати: предмет, методи та джерела етнокультурології. Розуміти: роль етнокультури у формуванні національної ідентичності. ПРН: РН25	Семінарське обговорення, самостійна робота.	Поточний контроль
Етнос як об'єкт наукового дослідження. Етногеографічні аспекти	2 / 2	Знати: основні теорії етносу. Аналізувати: етногеографічні особливості регіонів світу. ПРН: РН25	Аналіз карт, реферат.	Оцінювання
Етнічні процеси та етнічна традиція	2 / 2	Розуміти: закономірності етнічних процесів. Аналізувати: трансформації традицій у сучасному світі. ПРН: РН25	Аналітичне есе.	Поточний контроль
Етнопсихологічні та етнолінгвістичні аспекти. Етнос і мова	2 / 2	Розуміти: взаємозв'язок мови, культури та етнічної ідентичності. ПРН: РН2, РН25	Дискусія, аналіз прикладів.	Оцінювання
2 семестр				
Модуль 2 Етика та естетика як складові етнокультурного розвитку				

Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень. Моральні цінності	2 / 2	Знати: основні етичні категорії. Розуміти: роль моралі в суспільному житті. ПРН: PH25	Семінар, тестування.	Поточний контроль
Прикладна етика та моральні колізії сучасності	2 / 2	Аналізувати: моральні дилеми в соціальному та професійному середовищі. ПРН: PH25	Аналіз кейсів, есе.	Оцінювання
Предмет і методологія естетики. Класичні естетичні категорії	2 / 2	Розуміти: основи естетичного аналізу. ПРН: PH25	Семінарське обговорення.	Поточний контроль
Естетика художньої творчості. Види мистецтва	3 / 3	Аналізувати: мистецтво як форму етнокультурного самовираження. ПРН: PH25	Презентація, реферат.	Оцінювання
Всього за 6 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
---	--

Політика щодо академічної доброчесності	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- електронний навчальний курс – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1388>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Етнокультурологія : словник-довідник / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка; [авт.-уклад. Л. М. Маєвська]. – Житомир: Полісся, 2007. – 390 с.
2. Історія України та етнокультурологія: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів. У 2-х частинах. Частина II. Етнокультурологія / Бойко Ю.М.; Вінн. нац. аграрн. ун-т. – Вінниця: ВНАУ, 2017. - 184 с.
3. Бакалець О. А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI століття: Навч. посіб. - Львів: «Магнолія 2006», 2010. — 573 с.
4. Етнокультурологія. Короткий курс лекцій / Укл.: Литовченко В.П., Сидорович О.С. – Ніжин : НДУ ім. Гоголя, 2024. – 124 с.
5. Етнокультурологія: навчально-методичний посібник для підготовки студентів за спеціальністю 034 – Культурологія / І. В. Гурова, С. А. Хрипко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 262 с.
6. Історія української культури. Курс лекцій для студентів усіх спеціальностей ОС «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / За заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Київ, 2021. 230 с.